

MEDIACJA JEST OKEJ

CO KAŻDY CHŁOPIEC I KAŻDA DZIEWCZYNA
O MEDIACJI WIEDZIEĆ POWINNI
MEDIACJA JAKO ALTERNATYWNY SPOSÓB
ROZWIĄZYWANIA KONFLIKTÓW

I. Wprowadzenie

Mediacja - znana od wieków, lecz funkcjonująca w sferze "prawnie obojętnej" staje się współcześnie istotnym komponentem systemu prawa i wymiaru sprawiedliwości. Zjawisku temu sprzyja rosnące zainteresowanie mediacją ze strony ustawodawców krajowych, a także rozmaitych instytucji i organów państwowych oraz międzynarodowych, takich jak Unia Europejska, Rada Europy czy Komisja Narodów Zjednoczonych ds. Między Narodowego Prawa Handlowego¹.

Na świecie ma ona swoją długą historię. Współczesna mediacja ma ok. 40 lat i wywodzi się ze Stanów Zjednoczonych, ale sam pomysł mediacji ma co najmniej 2000 lat.

Od lat siedemdziesiątych w Ameryce Północnej, a następnie również na innych kontynentach, obserwowany jest renesans zainteresowania mediacją jako metodą, która doskonale wypełnia dotychczas niemal zupełnie niezagospodarowaną przestrzeń między "prostymi" negocjacjami a postępowaniem sądowymi. Dzieje się tak ponieważ we współczesnym świecie zmienia się znaczenie prawa jako regulatora życia społecznego oraz powszechnie zauważana tendencja do odchodzenia od paternalistycznej roli państwa i prawa².

W Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej, mediacja - stanowiąc mechanizm prywatnego rozwiązywania sporów prywatnoprawnych - jest ważnym przejawem "reprivatyzacji" obrotu cywilnoprawnego (w tym w zakresie prawa gospodarczego, prawa rodzinnego, prawa pracy) oraz coraz częściej spraw karnych i dotyczących nieletnich³.

Dążenie do upowszechniania mediacji (a także Alternative Dispute Resolution, w skrócie ADR, czyli alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów) zalicza się do tzw. trzeciej fali ruchu na rzecz dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

Zwolennicy tego ruchu mają głębokie przekonanie, że dzięki nowym (alternatywnym do tradycyjnych) sposobom rozwiązywania sporów, obywatele uzyskują pełniejszy i ułatwiony dostęp do wymiaru sprawiedliwości i ochrony swoich prawnej⁴.

Wydaje się również, że ogromne znaczenia ma psychologiczny aspekt mediacji, polegający na poczuciu sprawczości podmiotów uczestniczących w procesie rozwiązywania swojego konfliktu poza instytucjonalno - państwowym nurtem wymiaru sprawiedliwości. Zauważają to i podkreślają komentatorzy zmian jakie dokonują się w polskim porządku prawnym.

W komentarzu do Kodeksu postępowania cywilnego⁵ T. Ereciński podkreśla, że "(...) mediacja może służyć lepszej realizacji praw podmiotowych stron przez większy wpływ na rozstrzygnięcie sprawy oraz szybsze i tańsze zakończenie sporu prawnego".

W obszarze szeroko pojętego prawa karnego, dzięki popularyzacji mediacji do głosu doszła zarzucona dawno temu - poprzez zawłaszczenie konfliktu karnego jego stronom przez państwo - koncepcja sprawiedliwości naprawczej, jak określa ją norweski kryminolog Nils Christie⁶.

¹ Rafał Morek: Ministerstwo Sprawiedliwości Mediacje w Polskim Systemie Prawnym: Mediacje w sprawach cywilnych, Warszawa 2011. Fakt, że pewne prawne regulacje pewnych aspektów mediacji są obecnie między narodowymi standardami w znacznej mierze zawdzięczamy efektom prac instytucji między - i ponadnarodowych, takich jak: Rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy Rec (2002)10 z 18 września 2002r. o mediacji w sprawach cywilnych, ustawa wzorcowa z 2002r. o międzynarodowej concyliacji handlowej, przyjęta przez Komisję Międzynarodowego Prawa Handlowego ONZ (w skrócie UNCITRAL), czy Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z dnia 21 maja 2008r. w sprawach niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych.

² Ibidem s.3.

³ Ibidem s.3.

⁴ Ibidem s.3

⁵ T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowania rozpoznawcze. Warszawa 2006, s.407.

⁶ Ewa Bieńkowska: Ministerstwo Sprawiedliwości: Mediacja w spawach karnych, s.3.; Pojęcie sprawiedliwości naprawczej zostało zdefiniowane w rekomendacji Rec (2006) 8 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich w sprawach pomocy dla ofiar przestępstw z 14 czerwca 2006r.

II. Mediacja jako jeden z podstawowych modeli Alternative Dispute Resolution (ADR).

Słowo mediacja pochodzi od łacińskiego przymiotnika medius – środkowy, bezstronny; łacińskiego czasownika mediare - pośredniczyć; greckiego przymiotnika medos - pośredniczący, neutralny, nie przynależny do żadnej ze stron.

Alternative Dispute Resolution można zdefiniować jako polubowne sposoby rozwiązywania konfliktów i sporów oparte na idei dążenia do zawarcia porozumienia oraz próbie odnalezienia kompromisowego rozwiązania sytuacji konfliktowej⁷.

Wśród podstawowych form ADR można wyróżnić: arbitraż, mediację, concyiliację i negocjacje⁸.

Czym zatem są a czym nie są mediacje?

Kategoria	Model			
	Ugodowy		Adjudykacyjny	
	Kontraktowy (negocjacyjny)	Koncyliacyjny (mediacyjny)	Arbitrażowy	Sądowy
Udział osoby trzeciej	-	+	+	+
Strony decydują o tym, kto będzie osobą trzecią	Nie dotyczy	+	+	-
Strony decydują o trybie i organizacji postępowania	+	+	+/-	-
Strony decydują o wyniku postępowania	+	+	-	-

Źródło: R. Morek, Wprowadzenie, [w:] Mediacje. Teoria i praktyka, red. E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa 2014, s. 25

Mediacja ma same zalety, które nie zawsze strony zaangażowane w konflikt są w stanie dostrzec. Jak wynika z tabeli 1, mediacja jako jedyna z czterech przedstawionych modeli ADR spełnia wszystkich cztery kryteria. Poza tym, że uczestniczy w niej osoba trzecia, daje ona stronom dużo wolności i swobody - strony decydują nie tylko o tym, kto będzie osobą trzecią, ale też o trybie i organizacji postępowania oraz o samym zakończeniu mediacji.

Podstawowym elementem w mediacji jest analiza konfliktu a sam proces mediacyjny nakierowany jest na jego rozwiązanie, a nie jego rozstrzygnięcie.

Proces mediacyjny może stronom pokazać, że konflikt może być traktowany jako twórczy proces poznawania odmienności poglądów, zachowań czy potrzeb drugiej strony oraz dochodzenia do satysfakcjonującego obie strony porozumienia⁹. Jednym słowem mediacja wydobywa z konfliktu wszystko co najlepsze.

Definicja pojęcia

Mediacja jest dobrowolną, poufną metodą rozwiązywania sporu, w której strony sporu, z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora, samodzielnie dochodzą do satysfakcjonującego obie strony porozumienia a w konsekwencji również rozwiązania konfliktu.

Podstawy prowadzenia mediacji

Dostrzeżenie zalet mediacji przez ustawodawców sprawiło, że coraz częściej powierzają oni kompetencję do skierowania stron sporu do mediacji sądom, a nawet sami decydują z góry o tym, że powinna ona znaleźć zastosowanie w sprawach określonego rodzaju¹⁰.

Przepisy kodeksu postępowania cywilnego pozwalają na wyodrębnienie dwóch różnych podstaw prowadzenia mediacji:

1. umowy o mediację
2. postanowienia sądu o skierowanie sprawy do mediacji.

W ślad za tym rozróżnieniem mówi się o:

1. mediacjach umownych (prywatnych, kontraktowych, przed- lub poza- sądowych)
2. mediacjach sądowych - prowadzonych na podstawie skierowania sądu .

⁷ T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowania rozpoznawcze. Warszawa 2006, s.407.

⁸ Ewa Bieńkowska: Ministerstwo Sprawiedliwości: Mediacja w spawach karnych, s.3.; Pojęcie sprawiedliwości naprawczej zostało zdefiniowane w rekomendacji Rec (2006) 8 Komitetu Ministrów Rady Europy dla Państw Członkowskich w sprawach pomocy dla ofiar przestępstw z 14 czerwca 2006r.

⁹ Karolina Lubas, Świadomość społeczeństwa i jego wiedza na temat alternatywnego sposobu rozwiązywania sporów - mediacja, Studencie Zeszyty Naukowe 2017, Vol. XX, nr 33, WSPiA Rzeszowska Szkoła Wyższa.

¹⁰ Rafał Morek: Ministerstwo Sprawiedliwości Mediacje w Polskim Systemie Prawnym: Mediacje w sprawach cywilnych, Warszawa 2011, s.6

Zastosowanie mediacji sądowych jest możliwe we wszystkich sprawach, w których prawo dopuszcza zawarcie ugody. Zgodnie z art. 123 §1 pkt3 Kodeksu cywilnego wszczęcie mediacji przerywa bieg przedawnienia.

Postępowanie mediacyjne może być prowadzone¹¹:

1. w sprawach cywilnych, w tym w zakresie prawa gospodarczego, prawa rodzinnego, prawa pracy, prawa zobowiązań; w tym przypadku przedmiotem mediacji mogą być np. sprawy o zapłatę, zmniejszenie współwłasności, sprawy pracownicze, rozwiązanie lub niewykonanie umowy, podział majątku dorobkowego, dział spadku, spory sąsiedzkie;
2. w sprawach karnych (mediacja może dotyczyć wszystkich przestępstw) - wówczas mediacja będzie dobrowolnym i poufnym sposobem rozwiązania sporów, powstałych w wyniku przestępstwa, w drodze porozumienia się pokrzywdzonego i podejrzanego/oskarżonego, z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora;
3. w sprawach nieletnich - wówczas mediacja będzie dobrowolnym i poufnym sposobem rozwiązania sporów, powstałych w wyniku czynu karalnego, w drodze porozumienia się pokrzywdzonego i nieletniego sprawcy z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora; mediacja w sprawach nieletnich może dotyczyć wszystkich czynów karalnych¹²

Korzyści jakie daje mediacja stronom konfliktu¹³

1. Korzyści z mediacji w sprawach cywilnych:

- 1) mediacja stwarza stroną szansę na samodzielne, szybkie i tanie rozwiązanie ich sporu w formie polubownego porozumienia,
- 2) po zakończeniu procesu mediacyjnego pozwala na utrzymanie wzajemnych relacji,
- 3) mediacja umożliwia zachowanie korzystnego wizerunku,
- 4) mediacja sprzyja obniżeniu poziomu negatywnych emocji oraz zrozumienia potrzeb własnych i drugiej strony, a przez to zmniejsza obciążenie psychiczne związane z sytuacją konfliktową;

2. Korzyści z mediacji w sprawach karnych dla pokrzywdzonego:

- 1) mediacja daje możliwość wpływu na rozwiązanie problemów wynikających z przestępstwa na zaproponowanych przez siebie warunkach,

2) mediacja daje okazję do wyrażenia emocji, wypowiedzenia się na temat skutków przestępstwa oraz oczekiwań wobec podejrzanego/oskarżonego,

3) mediacja stwarza szansę na szybsze uzyskanie odszkodowania (lub naprawienie szkody), zadośćuczynienia za doznana krzywdę i przeprosin;

3. Korzyści z mediacji w sprawach karnych dla podejrzanego/oskarżonego:

- 1) mediacja daje możliwość porozumienia się z pokrzywdzonym co do sposobu i terminu naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznana krzywdę oraz przeproszenia,
- 2) mediacja sprzyja szybszemu zakończeniu postępowania karnego, a w konsekwencji szybszemu zatarciu skazania),
- 3) mediacja pozwala na zmniejszenie kosztów postępowania karnego,
- 4) mediacja stwarza szansę na łagodniejsze potraktowanie podejrzanego /oskarżonego przez sąd;

4. Korzyści z mediacji w sprawach nieletnich dla pokrzywdzonego:

- 1) mediacja daje możliwość wpływu na rozwiązanie problemów wynikających z czynu karalnego na zaproponowanych przez siebie warunkach,
- 2) mediacja daje okazję do wyrażenia emocji, wypowiedzenia się na temat skutków czynu karalnego oraz oczekiwań wobec nieletniego sprawcy,
- 3) mediacja stwarza szansę na szybsze uzyskanie odszkodowania (lub naprawienia szkody), zadośćuczynienia za doznana krzywdę i przeprosin;

5. Korzyści z mediacji w sprawach nieletnich dla sprawcy:

- 1) mediacja daje możliwość porozumienia się z pokrzywdzonym co do sposobu i terminu naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznana krzywdę oraz przeprosin,
- 2) mediacja sprzyja szybszemu zakończeniu postępowania przed sądem.
- 3) mediacja pozwala na zmniejszenie kosztów postępowania przed sądem,
- 4) mediacja daje szansę na zrozumienie konieczności poniesienia odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę i/lub krzywdę.

¹¹ Na szczególne wyróżnienie i odrębne potraktowanie zasługuje tzw. mediacja rówieśnicza. Po to narzędzie pracy z młodzieżą sięga coraz więcej szkół. E. Rudkowska [w:] Mediacje i inne sposoby rozwiązywania konfliktów w gimnazjum; Sieć współpracy i samokształcenia; www.ore.edu.pl - pisze, że mediacje rówieśnicze wspomagają uczenie się skutecznej komunikacji. Budują poczucie sprawstwa i wiary we własne możliwości. Właściwie prowadzone mediacje ukazują nie tylko kulturę rozwiązywania konfliktów, ale pomagają także pokonać trudności w porozumiewaniu się z rówieśnikami.

¹² Ministerstwo Sprawiedliwości: www.ms.gov.pl - Informacje o postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych, nieletnich, karnych.

¹³ Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl - Informacje o postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych, nieletnich, karnych.

Panuje przekonanie, że rola mediatora w mediacjach jest nie do przecenienia. To od jego umiejętności, wiedzy oraz osobistej charyzmy w dużej mierze zależy powodzenie mediacji. Decyzja o wyborze mediatora należy do stron a konkretny wybór pociąga za sobą wybór określonego stylu prowadzenia mediacji. Zatem mediacja będzie tak dobra jak dobry jest mediator¹⁴.

Ponieważ tak wiele w procesie mediacji zależy od mediatora Społeczna Rada do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości uchwaliła "Standardy prowadzenia mediacji i postępowania mediatora" (26 czerwca 2006r.).

Ich główne funkcje są następujące:

- służą jako pomoc w prowadzeniu praktyki mediacyjnej;
- zapewniają większe bezpieczeństwo stronom mediacji oraz samym mediatorom;

- Poza wyżej zdefiniowanymi funkcjami Standardy pozwalają stronom na przybliżenie tego jaki przebieg będzie miał proces mediacyjny, w jakich ramach i granicach będą się poruszać oraz jakie role zostaną im w tym procesie "przydzielone".

Standard I

A. Mediator nie zmusza stron ani do podjęcia mediacji, ani osiągnięcia porozumienia.

- ## Standar II

Mediator nie narzuca stronom rozwiązania. Jest rzecznikiem rzetelnej procedury, sprzyjającej osiągnięciu dobrowolnego porozumienia.

Mediator jest bezstronny wobec uczestników mediacji.

- ¹⁴ Rafał Morek: Ministerstwo Sprawiedliwości Mediacje w Polskim Systemie Prawnym: Mediacje w sprawach cywilnych, Warszawa 2011; s. 11.

¹⁵ Ibidem, s.11.

D. W związku z prowadzoną mediacją mediator nie nawiązuje takich relacji, które mogą budzić wątpliwości co do jego bezstronności, a w szczególności mediator nie daje stronom ani nie przyjmuje od stron żadnych prezentów lub innych korzyści, z wyłączeniem wynagrodzenia mediatora.

E. Mediator nie podejmuje się mediacji lub wyłącza się z jej kontynuowania, jeżeli uzna, że istnieje konflikt interesów o charakterze profesjonalnym lub osobistym ze stronami lub ich pełnomocnikami.

F. Mediator ujawnia stronom wszelkie z nimi związki o charakterze zawodowym lub prywatnym i uwzględnia ich stanowisko w tym zakresie.

Standard IV

Mediator dba o poufność mediacji.

A. Zarówno mediacja, jak i jej przebieg i rezultaty są objęte tajemnicą. Mediator nie ujawnia nikomu, informacji, które uzyskuje podczas prowadzenia mediacji, z wyjątkiem przestępstw wymienionych w art. 240 kodeksu karnego.

B. Mediator lub ośrodek mediacyjny przechowuje dokumentację z mediacji w sposób respektujący zasadę poufności. Dokumentacja może obejmować pisemną zgodę stron na udział w mediacji, zarejestrowanie sprawy mediacyjnej, podstawowe dane uzyskane od stron (wraz z zapisem o wyrażeniu zgody na postępowanie mediacyjne), deklarację przestrzegania zasady poufności przez osoby trzecie obecne na sesjach mediacyjnych, kopię porozumienia mediacyjnego i kopię protokołu z postępowania mediacyjnego przekazywanego do sądu, jeśli sąd skierował sprawę do mediacji. Inne sposoby gromadzenia dokumentacji z mediacji wymagają wyraźnej zgody stron.

Standard V

Mediator rzetelnie informuje strony o istocie i przebiegu mediacji.

A. Przed rozpoczęciem postępowania mediacyjnego mediator przedstawia stronom zasady, przebieg, cele i możliwe rezultaty mediacji, a w szczególności:

1. informuje strony, że jest bezstronny i neutralny;

2. informuje strony, że ewentualne porozumienie zawarte w wyniku mediacji, będzie sprawdzone przez sąd pod kątem zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego (w przypadku nadania klauzuli wykonalności lub zatwierdzenia przez sąd); informuje strony o możliwości spotkań na osobności,

3. a w szczególności wyjaśnia zasady przestrzegania poufności podczas tych spotkań,

4. informuje strony o ewentualnej obecności innych osób podczas postępowania mediacyjnego i uzyskuje na to zgodę stron,

5. opisuje swoje obowiązki, a w szczególności przestrzeganie zasady poufności,

6. uprzedza strony, w jakich okolicznościach mediator może przerwać lub zakończyć postępowanie mediacyjne, oraz że strony mogą przerwać lub zakończyć mediację w dowolnym momencie.

B. Mediator odbiera od stron zgodę na udział w postępowaniu mediacyjnym.

C. Mediator informuje strony, że w trakcie postępowania mediacyjnego mogą korzystać z wiedzy i porady specjalistów.

D. Mediator wyraźnie odróżnia swoją rolę jako mediatora od innych ról zawodowych, które pełni i upewnia się, że strony są świadome tej różnicy.

Standard VI

Mediator dba o wysoki poziom swoich kwalifikacji zawodowych.

Mediator stale pogłębia i doskonali swoje umiejętności, a także dba o wysoki poziom etyki zawodowej.

Standard VII

Mediator współpracuje z innymi specjalistami dla dobra postępowania mediacyjnego.

A. Mediator może zaproponować stronom skorzystanie z pomocy odpowiedniego specjalisty. Decyzja o skorzystaniu usług specjalisty pozostaje w rękach stron.

B. W trakcie mediacji mediator nie wchodzi w rolę innego specjalisty, nawet pomimo posiadania wiedzy z danej dziedziny.

C. Mediacja może zostać przerwana zarówno przez strony, jak i przez mediatora. Mediator informuje strony o ich prawie do wycofania się z mediacji w dowolnym momencie z jakichkolwiek powodów. Przerwanie lub zakończenie mediacji przez mediatora następuje w szczególności, gdy:

1. mediator jest przekonany, że osiągnięcie porozumienia nie jest możliwe,
2. uczestnicy mediacji osiągną w ocenie mediatora impas nie do pokonania; mediator nie powinien przedłużać nieproduktywnej dyskusji, gdyż naraziłoby to strony na niepotrzebne koszty emocjonalne i finansowe,
3. strony nie mogą uczestniczyć w mediacji, nie są zdolne do mediacji lub nie chcą w autentyczny, zaangażowany sposób uczestniczyć w procesie mediacji. Jeśli inicjatywa przerwania mediacji wychodzi od mediatora, powinien on poinformować strony o możliwości profesjonalnej pomocy właściwej dla danego przypadku.

Standard VIII

Przerwanie lub zakończenie postępowania mediacyjnego.

A. Mediator przerywa lub kończy postępowanie mediacyjne przed zawarciem porozumienia, kiedy uzna, że co najmniej jedna strona postępowania nie jest zdolna do uczestniczenia w mediacji, lub z innego ważnego powodu, na przykład:

1. gdy strona z powodu swego stanu fizycznego lub psychicznego nie może efektywnie uczestniczyć w mediacji, na przykład jest pod wpływem alkoholu lub środków odurzających,
2. gdy strony chcą zawrzeć porozumienie, którego skutków nie są świadome,
3. gdy mediator nabiera podejrzenia, że traci bezstronność.

B. Mediacja może się zakończyć zawarciem porozumienia obejmującego całość sporu lub zawarciem porozumienia obejmującego część negocjowanych problemów. Zadaniem mediatora jest upewnienie się, czy strony wiedzą, jak wprowadzić porozumienie w życie.

W przypadku częściowego porozumienia mediator może zaproponować przedyskutowanie dostępnych procedur umożliwiających rozwiązanie pozostałych kwestii przy pomocy innych specjalistów.

Standard IX

Mediator zapewnia stronom odpowiednie miejsce do prowadzenia mediacji.

A. Miejsce prowadzenia mediacji powinno być neutralne i gwarantować stronom i mediatorowi poczucie bezpieczeństwa.

B. Miejsce, w którym prowadzi się mediację, powinno posiadać co najmniej dwa pomieszczenia gwarantujące zachowanie prywatności stronom i poufności postępowania mediacyjnego. powinno także zapewniać możliwości korzystania z podstawowych wygód.

Standard X

Mediator rzetelnie informuje o swoich usługach.

A. Mediator promuje swoje usługi w sposób profesjonalny, uczciwy i godny.

B. Mediator może informować o instytucji mediacji, o korzyściach z niej płynących oraz o jej kosztach. Taka informacja powinna być rzetelna i wyczerpująca. Mediator jest odpowiedzialny za przestrzeganie tej zasady przez wszystkich reklamujących jego usługi i działających w jego imieniu.

IV Ramy prawne mediacji

Normy między międzynarodowe

1. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec (2002) 10 z 18 września 2002r. o mediacji w sprawach cywilnych,
2. ustawa wzorcowa z 2002r. o między narodowej concyliacji handlowej (UNCITRAL),
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z dnia 21 maja 2008r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych.

Normy konstytucyjne- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997r.

Prawo krajowe:

1. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
2. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001r. w sprawie postępowania medacyjnego w sprawach nieletnich,
3. ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny,
4. ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. kodeks postępowania karnego,
5. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania medacyjnego w sprawach karnych,
6. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 sierpnia 1998 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym,
7. ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny,
8. ustawa z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego,
9. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2005r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym.

V Uwagi końcowe

Anglosaskie powiedzenie głoś, że pokój wynika nie z braku konfliktu, ale z możliwości jego przezwyciężenia. Mediacja nie jest zjawiskiem nowym. Była znana na przestrzeni dziejów w różnych częściach świata. Współcześnie mamy do czynienia z tendencją do profesjonalizacji i instytucjonalizacji proces mediacji oraz nadawania temu procesowi ram prawnych¹⁵.

Skuteczna mediacja- zdaniem znawców tematu - wywołuje efekt "otwarcia oczu" i transformacji zarówno indywidualnej jak i społecznej ponieważ strony sporu w procesie mediacji mają szansę przekonania się, jak wiele dobrego może uczynić konstruktywna rozmowa, o jak wielu sprawach mogą same zdecydować i jak wiele problemów dają się w ten sposób rozwiązać.

Przez zmianę postaw osób uczestniczących w procesie mediacji (stron sporu/konfliktu ale też propagatorów mediacji i szerzej ADR), która sprowadza się do wiary w konsensualne, concyliacyjne rozwiązywanie sporów, z biegiem czasu dojść może w skali makro do zmian ogólnospołecznych. Z tym należy łączyć coraz częściej wyrażane oczekiwania, że mediacja przyczyni się do pozytywnego przeobrażenia kultury rozwiązywania sporów i do budowy "lepszego świata"¹⁶.

¹⁵ Rafał Morek: Ministerstwo Sprawiedliwości Mediacje w Polskim Systemie Prawnym: Mediacje w sprawach cywilnych, Warszawa 2011, s.15.

¹⁶ Ibidem., s.15.